

SOCIO-PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-312-5-13>

PERSONALITY IN THE PROCESS OF SOCIAL INTERACTION

ОСОБИСТІТЬ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Nazarenko N. M.

*Postgraduate Student of the Department
of Psychology
Kherson State University
Kherson, Ukraine*

Назаренко Н. М.

*аспірантка кафедри психології
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

Невід'ємною частиною життя людини є зв'язок її внутрішнього світу та соціального середовища. Одночасно, це стосується як різних сторін суспільного буття, так і особистісних аспектів життя індивіда. Підкреслюючи рівноправні відносини людини та її оточення, у ході яких постає проблема феномену розвитку людської особистості, особливо в нових соціальних умовах, актуалізується питання збереження цілісного «Я» в мінливому світі. Особливо гостро питання взаємозв'язку соціуму і людини, постає у сьогоденні нашої країни. Україна знаходиться в умовах бойових дій, виборюючи своє право до власної державності та втілення права нації на незалежність. Ця надзвичайна форма вияву соціальних відносин, в якій панує збройна боротьба, створює ситуацію кризи ідентифікації особистості, її культурного самовизначення, проблеми вироблення соціальної позиції та реалізації соціальної ролі. Через свої мікро та макро-структури соціальний світ є суттєвим чинником у формуванні більшої частини життя людини, сприяючи розвитку одних особливостей людської натури й перешкоджаючи розвитку інших, де індивід набуває нових знань та досвіду, навчається застосовувати їх у різних ситуаціях. Звернемо увагу, що процеси взаємозв'язку особистості з соціальними системами супроводжуються як позитивними, так і негативними явищами становлення особистості. Отже, варто підкреслити вплив соціуму, як системи впливу оточення на людину, в результаті чого,

у неї формуються сукупні реакції, адекватні впливам соціального середовища. Більшість науковців, сутність проблеми взаємодії людини і соціуму, пояснюють сукупністю взаємовідносин із суспільством, в які індивід вступає в процесі формування, як особистість [1; 3]. За словами Т.Ф. Алексєєнко: «Особистість – це феномен суспільного розвитку, соціальний індивід, суб'єкт суспільних відносин, діяльності й спілкування» [1, с. 8]. Поряд з цим, в динаміці кількісних та якісних змін відбувається соціальний розвиток індивіда, його становлення як особистості, а в результаті і розвиток людського суспільства, активною рушійною силою якого виступає така особистість. Загалом, людина стає особистістю у процесі соціальної взаємодії [1].

Американські дослідниці Принстонського університету Джудіт Мілднер та Діана Тамір, вивчаючи взаємодію людини з соціальним світом, зазначають, що більшість наших думок ми витрачаємо на роздуми про соціальний світ, соціальні думки відображають соціальну інформацію в навколишньому середовищі. У якості дослідницької задачі авторами була здійснена спроба оцінити зміст спонтанної думки під час «блукання» розуму в трьох соціальних контекстах: самотність, соціальна взаємодія та соціальна присутність. Основний зміст дослідження становить думку про те, що соціальне середовище певною мірою формує соціальне мислення. Зокрема, вибірка досліджуваних, які перебували в ізоляції (самотність) мали менше соціальних думок під час «блукання» розуму. Учасники групи соціальної взаємодії мали більше соціальних думок під час «блукання» розуму. На противагу цьому, проста соціальна присутність не змінила змісту думок досліджуваних, порівняно з виконанням завдань в групі респондентів соціальної взаємодії. Простежено, що простої присутності соціальних індикаторів недостатньо для посилення спонтанних соціальних думок порівняно з ситуацією самотності людини. На думку авторів, соціальна обробка готує індивіда до взаємодії з іншими людьми і з цієї причини лише посилює спонтанну соціальну думку. Таким чином, переважання соціального змісту в спонтанних думках респондентів, науковиці пояснюють домінуванням соціального змісту в навколишньому світі, де поведінка людей виявляє глибоку тенденцію до соціального [3]. Це дослідження свідчить про те, що соціальне середовище формує соціальне мислення. Згідно з цією версією, соціальні думки відображають соціальну інформацію в навколишньому середовищі. Нарешті, думка людини може бути соціальною саме тому, що люди за своєю суттю соціальні істоти і особистість думає про соціальний світ, щоб задовольнити свої соціальні потреби.

Загалом, зв'язок явищ у внутрішньому світі людини з його соціальним середовищем, давно цікавить науковців різних знань [1; 2; 3]. Відтак, Мелвін Кон вважає, що «соціально-структурні умови безсумнівно мають вплив як на розумову діяльність, так і на самооцінку, як і на багато інших аспектів психічної діяльності людини» [2, с. 6]. Пояснюючи впливи соціальної структури на особистість, дослідник наголошує, що фундаментальна соціологічна істина полягає в тому, що суб'єктивні інтерпретації формуються позиціями людей в соціальних структурах, а сприйняття суб'єктивних інтерпретації як даності, є помилковим. Отже, для соціально-психологічного аналізу уявлення важливі не як незалежні, а як проміжні змінні. Автор зосереджує свою увагу на умовах праці, як на важливому проміжному зв'язку між соціальною стратифікацією та індивідуальною діяльністю. Звичайно, існують і інші зв'язки та способи їх встановлення, але для розв'язання даного питання, першочерговим завданням дослідника є постановка питання стосовно принципу впливу соціальної структури на умови життя людини, з якими вона безпосередньо стикається та як саме ці умови впливають на цінності особистості, її орієнтації, процеси мислення. Як наслідок, встановлення зв'язків між соціальною структурою та особистістю – це, насамперед, пояснення процесів, через які соціальна структура впливає на індивіда [2].

Цілком можливо, що особистість у процесі соціальної взаємодії створює соціум і втілюється у ньому, вона здатна наділити свій власний зміст глибинним життям у собі та життям зовнішньо-об'єктивованим, спрямовуючи свою діяльність на забезпечення функціонування суспільного організму і в певній мірі формує його, водночас, залежить від нього та визначається ним.

Література:

1. Алексєенко Т. Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики. Київ, 2007. 152 с.
2. Соціальні структури і особистість: дослідження Мелвіна Л. Кона і його співпрацівників / пер. з англ. під наук. ред. В. Є. Хмелька і С. М. Оксамитної. Київ, КМІС. 2013. URI: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11960>
3. Mildner J. N. & Tamir D. I. The people around you are inside your head: Social context shapes spontaneous thought. *Journal of Experimental Psychology: General*. 2021. № 150(11), P. 2375–2386. <https://doi.org/10.1037/xge0001057>